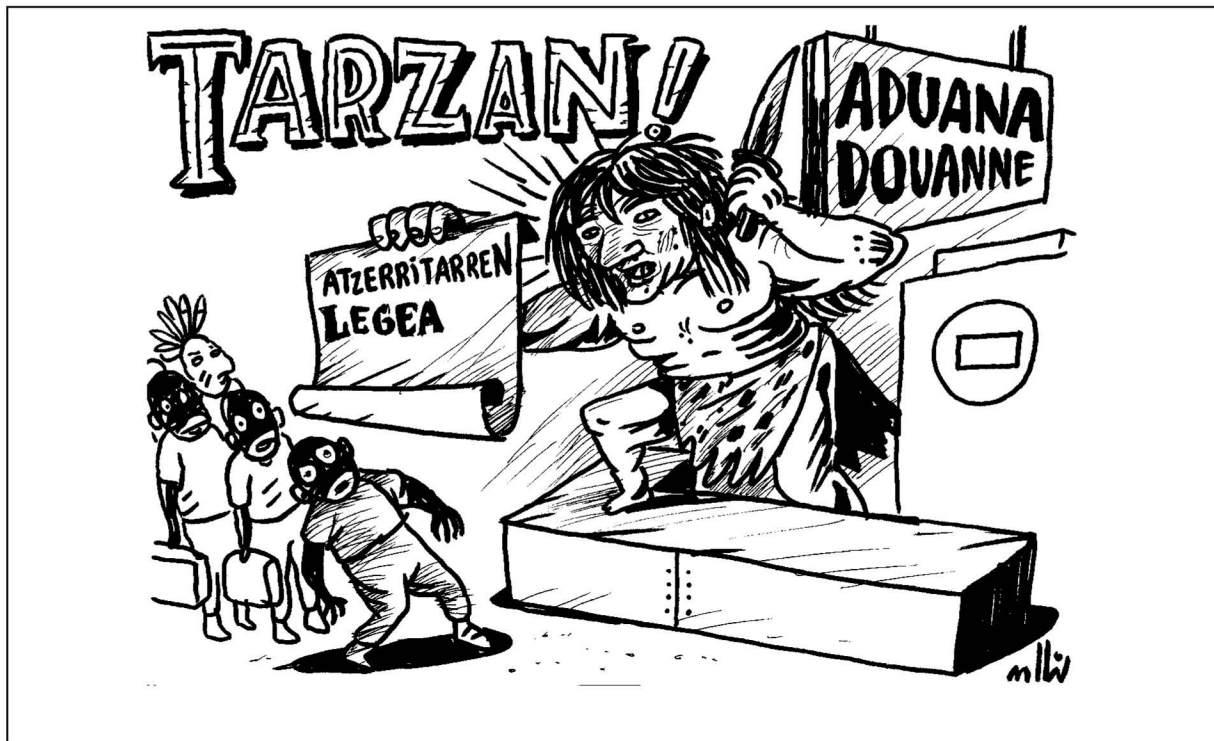

• MATTIN •

Harguindeyren liburu luze iluna

• HENRIKE KNÖRR •

[EUSKALTZAINBURUORDEA]

Salvador Harguindey gas-teiztar medikua ez dute bide ibiliek kilikatzen ez erakartzen. Ezta zabal-zabal korritzen duten iritziek sobera asetzen. Barnean du zimikoa, bizpahiru liburuz edota bospasei topikoz lasai ezin daitekeena. Asko irakurtzen du eta, gainera, idaztea atsegin du. Literatura landu du (gogora dezagun haren eleberria, *Las vidas de Daniel y George*, 1987koa), eta maiz aski plazaratzen zaigu egunkarietan iritzi-emaile.

Hona non orain saiakeragile: *Una nueva visión de la vida y de la política (caminando hacia el Edén)*, Gasteizko Luz Pradera argitaletxeak berriki aterea. Saiakera luzea, are luzeegia, esango du batek baino gehiagok, eta hori diotenen artean nerau ere izango nintzateke: 714 orrialde. Luzea ez ezik, iluna ere bai.

Liburua *Jo ta ke irabazi arte* ikurritzarekin zabaltzen da. Ikurritz hori, pentsatzeari uko egin diotene behin eta berriaz errepikatua, Harguindeyk iraultzen du: *Jo ta ke bakea irabazi arte*. Bada deus egungoagorik, eta, batez ere, nobleagoarik, bakea eta bakea lortzeko ahaleginak baino?

Hau da, izan ere, liburuaren mamia: *euskal arazoa* deritzana. Harguindeyk jakin nahi du zer datzan *azpian* eta *atzean*. Arrazoia du egileak: politikaren alorra arazo horren *zati bat* da. Horretaz kanpo bada zerbait gehiago, haren ustez. Eta puntu horretaz Harguindeyren iritzikide naiz ni, eta txalogarria da Gasteizko medikua, ur handitan sartzeko erakutsi duen ausardiagatik.

Hortik aurrera, ordea, ezin izan ninteke Harguindeyren gogaide. Zeren nik ere pentsatzen baitut euskal arazoa sakon-sakona dela. Alferrik arituko zaizkigu irratietako solaskide aspergarriak beren formula sinpleekin. Alferrik jardungo zaizkigu orobat politikariak beren irtenbide distiratsuekin. Egileak ongi dioen bezala, *«el mal llamado problema vasco, en su más verdadera esencia y raíz no es de naturaleza política»* (23. orrialdea). Baina ni Popper-zalea naiz, hots, gizarte irekiaren aldekoa, batetik, eta arrazoizko azalpenen eskatzailea, bestetik. Zergatik jo du Harguindeyk freudismora, ustezko inkontziente kolektibora eta antzekoetara, Euskal Herrian zer gertatu eta zer gertatzen den argitzeko? Zertako erabil matriarkalismoa, telurismoa eta abar, gure errealtate istilutsuaren nondik norakoak adierazteko?

Uzkur naiz, zinez, orrialde hauen aurrean. Besterik ez balitz, liburuan ageri diren antinomia batzuek uxatzen naute. Hona bat: *«Todo está evolucionando tan lenta como rápidamente»* (39. orrialdea). Ez dut sinesten, bestalde, *Ama Lur* kontzeptuan, eta on da Gabriel Arestik erantzuten zuena gogoratzea: *«Eta zergatik ez Aita Lur?»*. Eta egileak ehunka sartu dituen aipamenek ia ez diote ezer ere ekartzen liburuari.

Labur esateko: liburu honetan badira gauza onak. Bereziki, Harguindeyk sasi-irtenbideak saihesten dituenen, hala nola Ajuriaeneko Ituna. Nire iritziz ere, eta begirune osoz, Itun hori luzamendutan ibiltzearen adibide bikaina da, hau da, arazoak konpondu nahi ez izatearen adibide aparta. Ikuspegi za-

bala eta ausardia behar zirenean, itsutasuna eta zekenkeria eman zizkiguten alderdi politikoek.

Bat nator halaber Harguindeyren, Joseba Zulaika antropologoren lanarekiko estimuan; izan ere, Juaristik laidoztatu duen Zulaika gizon prestua da, bere begien aurrean gertatu dena zintzoki kontatzen eta azaltzen duena, gertakari latzak eta gogorak izan arren, adibidez, Itziar bere herriko gazteriaz mintzo denean. Baina, gauza bixia!, Harguindeyk ia ez du euskal arazoaz hitz egiten, eta gure historiaren hariak ezin bila ditzakegu haren liburuan.

Hargindei edo *Hargindegi* Lapurdiko deitura da, «harginaren etxea» esan nahi duena. Salvador Harguindeyk badaki artikulua eta saiakerak eraikitzen, eta eskertu behar zaio hain bipilki eta beldurrik gabe mintzatokira igo eta guri eztabaidatzeko aukera eman izana. Zeren gerta dakigukeen okerreana eztabaidatzerik eza eta interesik eza da, batez ere kontu hauetan, zeinetan gure oraina eta gure geroa jokoan baitira. Baina liburu hau kolpe hutsa da.

Bukatzeko, deitoratu behar dugu orrialdeotan nabarmen den zabarkeria. Izen bereziei dagokiela, hau aurkitzen dugu, besteak beste: *Jurgen Habermas* (*Jürgen* behar da), *Herman Hesse* (*Hermann*), *Dreyfuss* (*Dreyfus*), *Teilhard Chardin* (*Teilhard de Chardin*), *Lindberg* (*Lindbergh*), eta ez dira gutxi puntuazioko akatsak eta inprimategikoak diruditenak. Ez zen hainbeste kosta testua zuzentzaileraren bati ematea; zorionez askazi hori ez da oraindik desagertu.

ANTTON AZKARGORTA

Printzipioak eta logika

EHk hurrengo hauteskundeetarako proposatutako abstentzioa dela eta, *Hika* aldizkariaren azken alean honokoa irakur daiteke: *«Es obvia la lógica de dicha propuesta, se enmarca dentro de una línea de trabajo soberanista que pretende configurar nuevas legitimidades democráticas en nuestro propio pueblo, al margen de las de los dos estados. Una lógica coherente y desde nuestro punto de vista impecable»*. Baina jarraian, bira kopernikar baten ostean: *«Pero las lógicas no son válidas en sí mismas. Estas requieren de dinámicas educativas en su formulación pública, así como tener la certeza de cosechar cierto éxito social»*.

Galde diezaiogun edozein pentsalariri —politika pentsamendua baita beste edozer baino—, ea ondo iruditzen zaion bide erdian gelditu, bere argumentuen hartzaile izango direnei behatu eta, horien gustukoa ez bada, alde batera uztea teoremaren bilakaera zorrotza, ondo hartua izango ez delakoan. Areago, bide hain zehatza ez hartzeko eskatuko bagenio, kontsekuentea ez den beste bidea, baina gehiengo sozial baten tzat emaitza onargarri, digerigarriagoa sortuko duena, nola kalifikatuko genuke hori onartuko lukeen matematikaria edo pentsalaria? Ez genuke iruzurtizat hartuko? Ez genuke komunitate zientifikotik aldentuko? Zein izango litzateke bere fidagarritasuna arlo intelektualean?

Azaldutako hau zentzugabekeria hutsa den lege, pentsa dezagun artikulua egin dutenek axioma bera jartzen dutela zalantzan. Edo axioma aldatzen dugu, gehiengo sozialarentzat onargarriago bat plazaratuz, edo ez dugu inongo axiomarik. Eta zein da axioma gure kasuan? Bada, ezker abertzalea sartuta dagoen prozesu eraikitzailean subiranotasuna oraintxe ezar daitekeela, indarrean dauden lege-sistemak gaindituz; eta hortik dator abstentzioaren erabateko logika. Ematen du egileek axioma bera ukatu nahi dutela beraren logika eternoki atzeratuz. Groucho Marxek ongi adierazitako ez printzipio ez axiomarik ez duen logika moldakoiaren aurrean gaude: *«Estos son mis principios, pero si no les gustan, tengo otros»*.

...kornerra

MIKEL ELORZA

Golak

■ Elkartasunaren Martxa, presoen aldeko ekimenak (gose greba une klinikoak bizitzen hasi da!) eta beste hainbat mobilizazio ezagutu ditu asteburuak. Arazoen faltan ez gaude eta protestak ere baditugu, beharrezkoak. Baina besterik ere bai. Agian ohartzeke, baina denari azpildurak topatzeaz eta maiseaketaz gain besterik ere egiten dugu; kultura eta hizkuntz komunitate garen aldetik, alegia. Desegituratuta, pattal eta ondoezik gaude, baina bizi gara. Ruper Ordorikak bi eguez jendea bil lezake disko bat grabatzen, militantziazko kultur ekitaldi izatetik feria izatera eraman dugu Durangoko Azoka (feria, esanahirik gordinenean) eta Grupo Correo bere burua *behartuta* ikusi du euskarazko agerkaria egitera —ikaragarria litzateke, gainera, agerkaria dirua irabazteko asmoz eta konbentzimenduz egin badute—. Kornerez gain, golak ere egiten ditugu.